COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr. 5
2010

DIMENSIUNEA MILITARĂ A SECURITĂȚII EUROPENE

Lucreția COTEANU

CONCLUZII:

- ***Dimensiunea militară a securității europene se manifestă în principal în cadrul NATO, dar Uniunea Europeană, prin noile instrumente instituționalizate capătă un rol tot mai important în acest sens.***
- ***Organizațiile militare sau politico-militare care acționează pe continentul european sunt supuse unui continuu proces transformator datorat condițiilor internaționale ale mediului internațional de securitate iar nevoia de adaptare la noile amenințări şi riscuri este vizibilă.***
- ***Dimensiunea militară, deşi însoțită de multiplele dimensiumi nonmilitare ale securității rămâne un factor de forță la care nu se poate renunța.***
- ***România, ca membru activ al Uniunii Europene şi al Organizației Nord-Atlantice, concomitent cu postura sa de stat de frontieră estică al celor două organizații, deține un rol important pentru asigurarea securității regionale europene, fapt pentru care trebuie să facă eforturi crescute de securizare a granițelor sale.***

Conceptul „securitate europeană”, conform dicționarelor[1] şi a multor lucrări de specialitate, exprimă aceeaşi idee privind crearea unor mecanisme în relațiile interstatale europene, care să conserve valorile fundamentale ale statelor şi civilizației acestui continent. În principal, aspectul care diferențiază acest concept de cel al securității mondiale este legat de factorul spațiu, care este redus la limitele Europei. Alte particularități ale securității continentale sunt determinate de modalitatea obiectivă şi subiectivă a evoluției statelor europene şi a relațiilor dintre acestea. Astfel, când se vorbeşte de realizarea unei securități europene, nu este lipsit de importanță locul de unde se fac auzite afirmațiile respective, deoarece limitele continentului şi obiectivizarea spirituală şi materială a valorii „securitate” sunt percepute diferit. „Normalul” acestei situații, care sperăm că o dată cu trecerea timpului şi schimbarea generațiilor se va uniformiza cu cel al limitelor geografice, este dat de diferența cu care s-a realizat dezvoltarea zonală şi au evoluat relațiile dintre statele europene. O viziune comună pe întreg continentul privind securitatea, nu este posibilă decât în condițiile specifice unui areal intern omogen, care are la bază politici, strategii şi programe naționale şi multinaționale corelate.

[1] **Mic dicționar enciclopedic,** Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986, p. 1584.

O tipologie a conflictelor militare europene

La începutul secolului al XXI-lea, omenirea continuă să se lupte pentru putere, teritoriu, resurse, pieţe şi influenţă, însă, confruntările nu se mai limitează doar la domeniul militar propriu-zis, ci implică toate domeniile vieţii sociale: politic, economic, tehnico-ştiinţific, ideologic, diplomatic şi de altă natură[1]. Fiecare doreşte să deţină cât mai multe resurse şi, de cele mai multe ori, în detrimentul sau pe seama celuilalt. Iar această bătălie continuă să aibă configurări şi evoluţii greu de prevăzut, atât pentru beligeranţi, cât şi pentru restul lumii.

Cele mai multe dintre conflictele actuale şi viitoare ar putea fi înscrise în următoarea tipologie:

– conflicte militare frontaliere sau teritoriale;
– conflicte militare pe suport etnic şi religios;
– conflicte militare pe suport economic;
– războaie de gherilă;
– terorism şi acţiuni militare împotriva terorismului[2].

Conflictele actuale şi cele viitoare se îndepărtează din ce în ce mai mult de cele tradiţionale, de războiul clasic, în calitatea lui de confruntare de durată dintre două armate apropiate ca potenţial, aparţinând statelor sau alianţelor. O astfel de confruntare simetrică este tot mai puţin probabilă într-un viitor previzibil, după cum vom arăta în cele ce urmează.

Cel puţin la început de secol, conflictele, îndeosebi cele armate, vor continua să aibă cele trei mari caracteristici ale oricăror confruntări militare sau civile-militare – simetria (proporţionalitatea), disimetria (non-simetria, disproporţionalitatea) şi asimetria (proporţionalitatea dinamică) –, dar, pe măsură ce armele se vor perfecţiona şi vulnerabilităţile noii societăţi vor creşte, conflictualitatea se va deplasa semnificativ spre disimetrie şi asimetrie.

Confruntările militare vor avea un caracter disproporţionat, atât în ceea ce priveşte tehnologia, cât şi doctrinele şi modalităţile concrete de acţiune în teatre sau în afara acestora. De altfel, asistăm la dezvoltarea accelerată a unei noi forme de conflict, pe care l-am putea denumi „terorism-antiterorism" şi în care sunt implicate tot mai concret armatele. Terorismul, alături de gherila şi revoluţia armată, a readus în actualitate o formă mult mai veche a conflictualităţii, cea a asimetriei, adică a confruntărilor în care armatele trebuie să acţioneze altfel decât au fost structurate, înzestrate şi pregătite[3]. Este tipul de conflict în care o parte puternică, susţinută instituţional, politic, juridic, economic, financiar şi doctrinar, se confruntă cu alta slabă, motivată mai ales de argumente identitare (etnice, religioase, ideologice etc.). De fapt, războiul asimetric nu este altceva decât un război primitiv şi, de cele mai multe ori, nejustificat, al celui slab împotriva celui puternic, în care cel puternic respectă, totdeauna, regulile şi principiile războiului, normele de drept şi întreaga legislaţie internaţională, spre deosebire de cel slab, care are iniţiativa strategică şi toate mijloacele pentru a-l pune pe cel puternic într-o situaţie dificilă.

Alături de conflictele asimetrice, vor persista probabil pentru o bună perioadă de timp şi confruntările disimetrice, adică cele „între forţe disproporţionate şi deosebite între ele, atât ca organizare, înzestrare, tehnologie, cât şi ca potenţial, doctrină şi mod de întrebuinţare"[4]. În prim-planul unor astfel de conflicte se vor afla marile puteri financiare, economice, tehnologice şi militare în acţiunea lor de dominare a lumii. Aceste confruntări vor avea manifestări diverse, de la cele politice şi economico-financiare la cele etnice şi religioase, iar mijloacele vor fi specifice: război informaţional şi propagandă, sancţiuni, embargouri, restricţii, izolare internaţională, interdicţii şi limitări ale unor drepturi comune, inclusiv a accesului la resurse vitale etc.

---

[1] Neagoe Visarion, Ion Olteanu, Gabriel Achim, **Acţiunea militară terestră modernă,** Editura CTEA, Bucureşti, 2006, p. 61.

[2] Teodor Frunzeti, Mircea Mureşan, Gheorghe Văduva, **Război şi haos,** Editura CTEA, Bucureşti, 2009, pp. 30-31.

[3] Nicolae Dolghin, **Spaţiul şi viitorul războiului,** Editura UNAp „Carol I", Bucureşti, 2007, pp. 64-65.

[4] Mircea Mureşan, Gheorghe Văduva, **Războiul viitorului, viitorul războiului,** Editura U.N.Ap. „Carol I", Bucureşti, 2004, p. 49.

Autoarea este locotenent-colonel, desfăşurându-şi activitatea în cadrul Serviciului de Protecţie şi Pază. În calitatea sa de doctorand al Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I" în domeniul „Ştiinţe militare şi informaţii" are preocupări legate de securitate din perspectiva Uniunii Europene, în special locul şi rolul Politicii Europene de Securitate şi Apărare, pe măsura dezvoltării dimensiunii militare a organizaţiei europene.

Securitate în Europa pe fondul noilor provocări

Pe baza noilor tipuri de conflicte previzionate, se constată cu uşurinţă că mijloacele tradiţionale de obţinere a securităţii nu mai sunt eficiente, decât prin aplicarea resurselor naţionale în forurile internaţionale sau cooperarea transnaţională, a inclusivităţii şi multilateralismului. Pe această premisă, statele Europei s-au raliat în mare măsură la organizaţii militare regionale de securitate.

Considerăm că, varianta optimă pentru obţinerea unui cadru propice de securitate europeană, s-ar realiza dacă diplomaţia preventivă şi securitatea colectivă a statelor s-ar manifesta în mod global, indivizibil şi cooperativ. Realitatea, însă, este de aşa natură că manifestarea lor concretă şi instituţionalizată are loc numai fragmentar, la nivel regional.

Construirea unor înţelegeri regionale sub forma parteneriatelor de securitate este probabil cea mai importantă inovaţie a practicilor de securitate a statelor din zilele noastre[5].

În Europa funcţionează un număr impunător de organizaţii regionale. În linii generale, fiecare dintre ele îşi aduce aportul la evoluţia progresistă a elementelor sociale, structurale, care corespund diplomaţiei preventive pe termen lung.

Sunt semnificative prin potenţa şi complexitatea obiectivelor sale: Organizaţia Naţiunilor Unite (ONU), Organizaţia pentru Cooperare şi Securitate în Europa (OSCE), Organizaţia Atlanticului de Nord (NATO), Uniunea Europeană (UE).

ONU

Organizaţia Naţiunilor Unite a fost şi rămâne cel mai important organism de securitate cu caracter global, care are un rol deosebit în istoria lumii şi va continua să deţină acest rol. *Scopurile* pentru care a fost creată această organizaţie se referă la *menţinerea păcii şi securităţii internaţionale, dezvoltarea relaţiilor prieteneşti* între naţiuni pe baza principiului egalităţii în drepturi a popoarelor, *realizarea cooperării* în plan internaţional şi *armonizarea eforturilor* naţiunilor pentru atingerea acestor scopuri.[2] În acest sens, Carta Naţiunilor Unite prevede principiile, structurile şi mecanismele prin care se pot atinge aceste scopuri.

Printre *mecanismele cele mai eficiente ale ONU* se numără: analizarea celor mai importante aspecte ale existenţei şi dezvoltării societăţii umane în diferite forumuri – Adunarea Generală, Consiliul de Securitate etc. – şi adoptarea rezoluţiilor şi hotărârilor corespunzătoare; realizarea unor acorduri internaţionale, în diferite domenii de activitate, importante pentru stabilitatea mondială; stabilirea unor misiuni şi constituirea forţelor corespunzătoare pentru sprijinul păcii, în diferite zone ale lumii, coordonarea şi supravegherea activităţii acestora; sprijinul zonelor şi naţiunilor rămase în urmă din punct de vedere social şi economic ori a unor categorii de persoane (copii, bolnavi, refugiaţi etc.). Trebuie subliniat rolul deosebit al misiunilor ONU de menţinere ori impunere a păcii, precum şi al Consiliului de Securitate al ONU pentru rezolvarea celor mai stringente probleme de interes global, regional sau naţional ale omenirii, cu implicaţii în stabilitatea internaţională şi regională. Este, în acelaşi timp, important de subliniat, rolul mai puţin relevant care a revenit ONU în soluţionarea unor conflicte ori stări de instabilitate la sfârşitul secolului XX şi începutul secolului XXI, cum au fost cele din Balcani, Caucaz ori din America Latină, în care rolul determinant a revenit unor organisme regionale de securitate sau unor ţări – actori globali de securitate ca SUA şi Rusia.

ONU cooperează cu organizaţiile regionale pe baza capitolului VIII, Art.52-54 al Cartei Naţiunilor Unite, în care se arată că: „nimic din prezenta Cartă nu interzice existenţa aranjamentelor sau a organizaţiilor regionale care activează în scopul menţinerii păcii şi securităţii internaţionale, atâta timp cât activitatea acestora nu contravine scopului şi principiilor Naţiunilor Unite”[6].

OSCE

Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa este o organizaţie pan-europeană de securitate ale cărei 55 de state membre se situează din punct de vedere geografic între Vancouver, în vestul Canadei şi Vladivostok în extremul orient al Rusiei, încadrându-se, din punct de vedere funcţional, în prevederile capitolului VIII din Carta ONU, cel referitor la aranjamentele regionale de securitate.

În plus, Organizaţia are mai multe contacte cu unele grupuri de cooperare regională (Iniţiativa Central Europeană, Consiliul Statelor Marii Baltice, Consiliul de Cooperare Economică a Mării Negre, Iniţiativa de Cooperare Economică a Mării Negre şi Iniţiativa de Cooperare Sud-Est Europeană), cu unele organizaţii nonguvernamentale, ca de exemplu, „Democratic Institution and Human Rights” şi cu unele instituţii academice (prin programul „Researcher in Residence”) la care participă multe dintre statele europene.

OSCE este prim instrument în zona sa de responsabilitate: de avertizarea timpurie, prevenirea conflictelor, managementul crizelor şi restabilirea situaţiei în perioada post conflict. Abordarea securităţii în viziunea OSCE este extensivă şi bazată pe cooperare. Ea include o gamă foarte largă de probleme precum: controlul armamentului, diplomaţia preventivă, măsurile de sporire a încrederii reciproce dintre state, drepturile omului, monitorizarea alegerilor, securitatea economică

[2] *Carta Naţiunilor Unite*, art. I.

şi securitatea mediului înconjurător. Toate statele membre ale OSCE au un status egal, indiferent de mărimea lor, iar deciziile sunt luate pe bază de consens.

Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa este o instituţie regională de securitate cu un rol foarte bine definit în arhitectura europeană de securitate – crearea şi îndeplinirea unor mecanisme colective de securitate, bi şi multilaterale, care să contribuie la menţinerea unor relaţii reale de cooperare şi încredere între ţările europene, pentru stabilitate şi echilibru pe continent.

Mecanismele şi pârghiile sale sunt preponderent teoretice, bazate pe prevederile unor tratate şi convenţii şi pe aranjamente bilaterale ori multilaterale, fără folosirea forţei ori a unor procedee de coerciţie, precum şi pe analizarea problemelor importante în diferite forumuri ori instituţii ale OSCE.

Dintre mecanismele deosebite, cu efecte semnificative în planul securităţii europene trebuie menţionate *Tratatul CFE şi Tratatul CER DESCHIS*, precum şi unele misiuni de sprijin al păcii care constituie instrumente eficiente pentru controlul activităţilor militare, efectivelor şi armamentelor convenţionale importante ale ţărilor europene, care au contribuit la diminuarea semnificativă a pericolului unui conflict local sau regional clasic şi la creşterea încrederii între naţiuni. Este la fel de semnificativ pentru a sublinia rolul acestui organism de securitate faptul că lipsa elementelor de forţă şi a unor mecanisme de coerciţie puternice afectează credibilitatea acestei organizaţii în panoplia structurilor de securitate internaţionale şi eficienţa în faţa conflictelor şi stărilor de criză cauzate de probleme etnice ori religioase.

NATO

Organizaţia Tratatului Nord-Atlantic, organizaţie colectivă politico-militară, cu predilecţie cu rol de securitate, îşi delimitează în mai multe articole ale Tratatului său de instituire[7] concepţia de securitate.

Provocările noului început de secol XXI a determinat NATO să reevalueze definiţia securităţii. Apărarea colectivă rămâne principala misiune a Alianţei, însă, riscurile, pericolele şi ameninţările cu care se confruntă Organizaţia Nord-Atlantică s-au schimbat substanţial[8].

Eficienţa NATO îşi are izvorul, printre altele, în faptul că *acoperă toate componentele stabilităţii*, dispune de *instrumente şi mecanisme organizatorice* – instituţii colective politico-militare şi militare de decizie şi de conducere, sisteme de procurare şi de procesare a informaţiilor, forţe specializate etc. -, *conceptuale* – doctrine, standarde, concepte, manuale etc. -, *acţionale şi de infrastructură*, în toate mediile de confruntare, din spaţiul cosmic până sub pământ ori sub apă.

De asemenea, este relevant în acest moment al analizei faptul că Alianţa Nord-Atlantică şi-a modernizat permanent aceste instituţii şi mecanisme la cerinţele mediului de securitate şi la ameninţările ce au apărut în diferite perioade ale acestuia, în comparaţie cu ONU sau OSCE care au încercat să adapteze mecanismele vechi la ameninţările moderne, pierzând din eficienţă.

Tendinţele de evoluţie a NATO demonstrează noua orientare a alianţei *de a-şi asuma noi responsabilităţi de securitate* în afara regiunii geografice de dispunere a statelor membre, precum şi responsabilităţi noi faţă de cele clasice.

Evenimentele teroriste din SUA, din 11 septembrie 2001, şi acţiunile antiteroriste ce au urmat au demonstrat soliditatea Alianţei Nord-Atlantice, solidaritatea membrilor acesteia, eficienţa mecanismelor, chiar şi unele fisuri, între care consistenţa ori coerenţa parţială determinată de dezvoltarea tehnologică inegală a ţărilor membre. Totodată, mecanismele de parteneriat implementate de NATO la jumătatea ultimului deceniu al secolului XX au crescut foarte mult rolul acesteia în ecuaţia de securitate la nivel global ceea ce, alături de caracterul transatlantic al acesteia şi implicarea în acţiunile din Afganistan, a scos în evidenţă rolul global pe care poate să-l deţină NATO. Extinderea robustă a Alianţei Nord-Atlantice, ce are loc în primii ani ai secolului XXI, face din această organizaţie un actor global de securitate, care dispune de capacităţile corespunzătoare responsabilităţilor asumate în aproape orice regiune a globului.

Problematica modernizării NATO, a adaptării sale la cerinţele impuse de noile dimensiuni ale mediului de securitate global şi european este permanent în atenţia responsabililor alianţei, fiind o temă de mare actualitate şi de continuitate.

În prezent, se vorbeşte despre: cooperare cu alte organizaţii de securitate, extindere, întărire a legăturilor transatlantice, gestionarea crizelor, misiuni non-articol 5, lupta împotriva terorismului, specializare de rol etc. În acest context, NATO subliniază indivizibilitatea securităţii internaţionale: evoluţia unei regiuni afectează evoluţia altora, iar vechiul concept de securitate (capacitatea de apărare a teritoriului) devine insuficient pentru a ilustra complexitatea lumii.

În acelaşi timp, extinderea NATO spre estul continentului plasează, pentru prima dată, cele şase ţări riverane Mării Negre într-o paritate numerică: există trei state membre NATO (Turcia, România, Bulgaria) şi trei state nemembre (Georgia, Rusia, Ucraina). Astfel, Marea Neagră încetează să mai fie o mare aflată exclusiv sub influenţa ţărilor ex-sovietice.

Transformările militare declanşate de NATO şi modernizările impuse de UE implică direcţii ferme de acţiune a statelor care se integrează în cele două organizaţii, precum şi implementarea unor sisteme de management al securităţii, care să se conformeze cerinţelor standardelor celor două organizaţii în toate dimensiunile securităţii naţionale.

UE

Uniunea Europeană, organism cu responsabilități preponderent economice, a devenit un element important pentru stabilitatea şi securitatea europeană. Impactul existenței şi activității Uniunii Europene în planul securității are o componentă economică – destinația inițială şi de bază a acestei organizații, precum şi o componentă politico-militară, tot mai consistentă în ultimii ani ai secolului XX şi ulterior, când UE şi-a lărgit preocupările, şi ca urmare, şi-a extins şi instrumentele, conceptele şi mecanismele de acțiune, în planul securității. Desigur, este evident că, în plan politico-militar, UE evoluează în concurență cu NATO, mai ales că, deocamdată, Uniunea se bazează pe unele capacități şi facilități al Alianței Nord-Atlantice, dar proiectele UE şi evoluția predictibilă pe termen mediu şi lung a acesteia denotă dorința de sporire a rolului său în domeniul securității europene, poate pe un culoar propriu, poate pe culoarul altor organisme de securitate.

În sensul celor de mai sus, o nouă intensificare a eforturilor UE a avut loc la începutul anului 2001, prin fundamentarea conceptului referitor la Politica Europeană Externă şi de Securitate (PESC), care a devenit unul din subiectele cele mai delicate la acea vreme, atât în UE, cât şi în raporturile NATO-UE. Acesta porneşte de la apărarea intereselor economice şi comerciale ale uniunii şi urmăreşte realizarea unei politici comune în planul securității. Rațiunea declarată a PESC este de a crea o gamă completă de capacități militare şi nonmilitare, la dispoziția Uniunii Europene, care să-i permită să intervină, la nevoie, în misiuni umanitare, de căutare-salvare, de menținere a păcii, de management al crizelor, inclusiv pentru impunerea păcii. În abordarea acestei problematici delicate, factorii de decizie ai UE pornesc, probabil, de la faptul că aceasta asigură peste jumătate din fondurile internaționale destinate dezvoltării şi ajutoarelor umanitare, aproximativ o treime din ajutorul mondial pentru Orientul Apropiat şi 40% din eforturile de reconstrucție al Bosniei-Herțegovina, Uniunea dorind ca şi eforturile politice să se ridice la nivelul celor economice. Acest deziderat s-ar putea atinge prin realizarea capacității de a apăra valorile comune ale membrilor săi, interesele lor fundamentale, independența şi securitatea acestora, precum şi a capacităților necesare prevenirii şi, la nevoie, rezolvării cu forțe proprii a apariției unor conflicte locale, contracarării multiplelor amenințări şi pericole la adresa securității continentului şi fiecărui membru în parte. Paşii concreți efectuați de Uniunea Europeană în acest sens sunt deja importanți, însă ritmul este relativ lent, iar angajarea unora din membrii UE ori a partenerilor nu se materializează în măsuri corespunzătoare. Cert este că unele din proiectele lansate în urmă cu câțiva ani au început să prindă viață, cum este cazul Forței de Reacție Rapidă sau al unor structuri colective de conducere politico-militară.

---

[55] Emil Hedeşiu, Constantin Stoica, Gheorghe Toma, **Securitatea internațională sub impactul globalizării. Realități, provocări, schimbări,** Editura A.N.I, 2007, p. 30.
[6] **Carta ONU**, capitolul XIII, Art. 52, paragraful 1.
[7] Vezi **North-Atlantic Treaty**, Washington, 1949.
[8] *The Istanbul Declaration. Our Security in a New Era, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Istanbul on 28 June 2004*, vezi http://www.nato.int./docu/pr/2004/p.04-097e.htm, accesat la data de 25.03.2010, ora 17.45.

Aportul României la securitatea europeană

România, ca stat membru al NATO şi al UE, are un rol de legătură între cele două structuri. Experiența politică şi militară a impus-o din prima fază ca un element strategic în zona balcanică şi a Mării Negre. Apoi ca țară situată la "frontiera"[3], atât a UE, cât şi a NATO rolul pe care îl are în securizarea frontierelor comune fiind unul determinant pentru ambele organizații şi va fi nevoie de experiența comună pentru a face față provocărilor prezente şi viitoare.

În ceea ce priveşte România, ca stat mijlociu al Europei, securitatea națională a acesteia în epoca globalizării, trebuie privită prin prisma intereselor sale naționale. Acest lucru trebuie însă făcut în aşa fel încât să se încadreze în politicile regionale şi zonale de securitate ale organismelor cărora le este parte şi să se constituie în componentă a securității globale.

Conform concepției privind securitatea națională, colaborarea pe linie militară cu alte state constituie atât o garanție indirectă de securitate, cât şi o modalitate de perfecționare a structurii militare.

În noua calitate a României de țară donatoare de asistență pentru dezvoltare, în cursul anului 2007 s-a concretizat o nouă formă de cooperare cu ONU, prin sprijinul financiar acordat de țara noastră unui număr important de programe şi fonduri de dezvoltare ale ONU cu activitate în domeniul dezvoltării. Prezența ONU în România reprezintă o sursă de susținere a eforturilor țării noastre, într-o perioadă de transformări sociale şi economice definitorii.

---

[3]Folosim peiorativ, şi în sens larg, nu în sens juridic, termenul de „frontieră" a NATO şi UE cu toate că această noțiune se referă de fapt la porțiunile de frontiere ale statelor membre NATO şi UE aflate în zonele limitrofe ale acestor organizații, frontiere exterioare către state non-membre ale acestora.

Prin documentele adoptate la summit-ul OSCE de la Istanbul, România şi-a asumat obligaţii specifice de a contribui la implementarea sistemului REACT, care să asigure capacitatea de a desfăşura operativ expertiză civilă şi de poliţie pentru prevenirea eficientă a conflictelor, gestionarea crizelor şi reabilitarea post-conflict. Prin participarea activă la gestionarea şi rezolvarea situaţiilor de criză, România dovedeşte că este un real factor de stabilitate şi securitate. În noua configurare a zonelor de interes major pentru organizaţiile internaţionale de securitate, României i s-a recunoscut valoarea geostrategică şi, ca urmare, i se va atribui un rol deosebit în spaţiul situat la est de Marea Neagră.

Participarea ţării noastre la operaţiunile şi misiunile Organizaţiei Atlanticului de Nord (NATO) oferă o susţinere concretă a angajamentelor politice asumate de România ca membru al Alianţei, amplificându-i credibilitatea de aliat.

În mediul de securitate actual, caracterizat de schimbări în natura şi complexitatea ameninţărilor, statele membre UE, între care şi România, au decis să creeze un instrument specific de acţiune interguvernamentală în domeniu – Politica Europeană de Securitate şi Apărare (PESA), subsumat Politicii Europene de Securitate Comună (PESC). La baza acţiunilor UE pe acest plan se află Strategia Europeană de Securitate, adoptată în decembrie 2003 şi supusă în prezent unui proces de reactualizare, în vederea asigurării compatibilităţii cu provocările actuale şi cu noul statut, de actor semnificativ în domeniul securităţii, pe care îl asumă în ultimul timp Uniunea Europeană.

În sprijinul acestei viziuni, au fost lansate numeroase misiuni de gestionare a crizelor. În timp, Uniunea şi-a construit reputaţia unui actor capabil de o abordare comprehensivă în materie de gestionare a crizelor, punând accentul atât pe latura militară a implicării în diferite misiuni de gestionare a crizelor, cât şi pe cea civilă, mai ales în domeniul statului de drept.

Contribuţia militară a României, alături de a celorlalte state membre, acoperă atât palierul civil, cât şi cel militar. Astfel, România este prezentă în numeroase misiuni desfăşurate sub egida PESA, derulate pe mai multe continente (Europa, Asia, Africa): EUPM (misiune civilă în Bosnia şi Herţegovina), EUFOR ALTHEA (misiune militară în Bosnia şi Herţegovina), EUPOL RD Congo (misiune civilă în RD Congo), EUJUST LEX (misiune integrată în domeniul statului de drept pentru Irak), EULEX Kosovo (misiune în domeniul supremaţiei legii în Kosovo), EUBAM Rafah (misiune civilă la graniţa dintre Fâşia Gaza şi Egipt), EUPOL Afganistan (misiune civilă în Afganistan), EUFOR Ciad/RCA (misiune militară cu caracter tranzitoriu 'bridging operation'), EUMM Georgia[4].

Pe lângă organizaţiile regionale militare sau politico-militare consacrate, există şi structuri de cooperare regionale neinstituţionalizate precum:

a) *Procesul de Cooperare în Europa de Sud-Est (SEECP)* la care participă state mici şi mijlocii: Albania, Bulgaria, Grecia, Macedonia, România, Serbia, Muntenegru, Turcia, Bosnia şi Herţegovina, Croaţia având statut de observator. La reuniunile SEECP participă, în calitate de invitaţi, reprezentanţii ai: Preşedinţiei Uniunii Europene şi a Comisiei Europene, Preşedinţiei OSCE, OCEMN şi ICE, Pactul de Stabilitate, Consiliul Europei, ONU, OMC, CEE/ONU etc. Una din cele mai importante contribuţii ale Preşedinţiei în exerciţiu (PiE) române (aprilie 1999 – martie 2000) a SEECP a fost semnarea, la 12 februarie 2000, la Bucureşti a Cartei relaţiilor de bună vecinătate, stabilitate, securitate şi cooperare în Europa de Sud-Est. Ulterior, în PiE (aprilie 2004 – mai 2005), România a iniţiat o dezbatere informală asupra evoluţiilor politice din regiune, deschizându-se, în acelaşi timp, şi procesul de reflecţie asupra dosarului Kosovo. Tot sub egida PiE română, a fost creat în cadrul Ministerului Justiţiei, Grupul Consultativ SEECP de luptă împotriva crimei organizate şi a corupţiei. Reuniunea şefilor de stat şi de guvern (Summit-ul SEECP), din 11 mai 2005, a marcat încheierea Preşedinţiei române şi preluarea de către Grecia a PiE. În pregătirea Summit-ului SEECP a avut loc cea de a doua Reuniune Ministerială (10 mai 2005), precum şi întâlnirea Comitetului Directorilor Politici (8-9 mai 2005).

b) *Iniţiativa Central Europeană* (ICE) este o formă flexibilă şi pragmatică de cooperare regională care reuneşte o serie de state mici şi mijlocii printre care: Albania, Austria, Belarus, Bosnia şi Herţegovina, Bulgaria, Republica Cehă, Croaţia, Italia, Ucraina, Macedonia, Moldova, Polonia, România, Slovacia, Slovenia, Serbia şi Muntenegru. România exercită Preşedinţia ICE pentru prima dată de la dobândirea statutului de membru al Iniţiativei, în 1996. Principala iniţiativă a României a constat direcţia consolidării cooperării dintre statele membre şi nemembre UE, în vederea facilitării transferului de *know-how* şi acordarea de asistenţă punctuală în domenii relevante relaţiei cu UE. În acest sens, susţine valorificarea oportunităţilor oferite de ICE, transpuse în proiecte concrete.

c) *Acordul de Liber Schimb Central-European* (CEFTA) a fost încheiat între Polonia, Cehoslovacia şi Ungaria, în 1992. Ulterior, acordul a fost lărgit prin includerea Sloveniei, României, Bulgariei şi Croaţiei. Acesta s-a dovedit a fi un cadru excelent de pregătire pentru aderarea la Uniunea Europeană a economiilor statelor candidate. Se are în vedere posibilitatea transpunerii beneficiilor participării la acord asupra statelor

[4]Site-ul Ministerului Afacerilor Externe, Vezi: http://www.mae.ro/index.php?unde=doc&id=4980&idlnk=1&cat=3, accesat la 24.03.2010, ora 21.01.

din Balcanii de Vest, contribuind la deschiderea economiilor şi dezvoltarea schimburilor regionale, precum şi pregătirea pentru integrarea lor viitoare. România, în calitate de preşedinte al CEFTA, împreună cu Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est au organizat la Bucureşti, în data de 6 aprilie 2006, Summit-ul primilor miniştri din Sud-estul Europei, cu tema „Integrarea Europei prin dezvoltarea comerţului liber în regiune". Obiectivul Summit-ului a fost lansarea, la nivel politic, a negocierilor pentru crearea unui Acord unic de comerţ liber în regiune, prin extinderea simultană şi amendarea CEFTA. Acest Acord va înlocui reţeaua de 31 de acorduri de liber schimb bilaterale existente în regiune.

d) *Procesul de Cooperare Dunăreană*. La acesta participă cele 13 state din bazinul hidrografic al Dunării (cele 10 state riverane: Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Croaţia, Serbia, România, Bulgaria, Republica Moldova şi Ucraina, precum şi cele 3 state neriverane, având majoritatea teritoriului situată în cadrul bazinului hidrografic al fluviului: Cehia, Slovenia şi Bosnia şi Herţegovina, Comisia Europeană şi Pactul de Stabilitate. Organizarea, în România, în 4 mai 2006, a unei sesiuni a Comisiei Dunării – fiind prima oară când o astfel de sesiune se desfăşoară în afara sediului organizaţiei – a reprezentat un element de continuitate şi o dovadă a interesului şi contribuţiei importante a României în dezvoltarea cooperării dunărene.

e) *Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est* (PSESE) ce cuprinde o serie de obiective legate de democraţia locală şi cooperarea transfrontalieră; mass-meda, infrastructura, investiţiile şi comerţul, gestionarea şi stabilizarea mişcărilor de populaţii, crima organizată. Centrul Regional SECI pentru Combaterea Criminalităţii Transfrontaliere de la Bucureşti a fost cea mai importantă iniţiativă a PSESE). Centrul este o structură de cooperare regională, cu participare internaţională, înfiinţat la propunerea oficială a României, în 1999. România se implică activ în procesul de restructurare a PSESE. La 16 noiembrie 2006 a avut loc, la Bucureşti, reuniunea Mesei Regionale a PSESE, precedată, pe 15 noiembrie, de reuniunile Meselor de Lucru. Contribuţia României în noul format de cooperare regională, va viza cu precădere furnizarea de expertiză statelor din regiune.

f) *Iniţiativa de Cooperare în Sud-Estul Europei* (SECI) reprezintă o structură subregională care încurajează cooperarea între statele participante şi facilitarea integrării lor în structurile europene. Statele participante sunt: Albania, Bosnia-Herţegovina, Bulgaria, Croaţia, Macedonia, Grecia, Moldova, România, Slovenia, Turcia şi Ungaria. În cadrul acesteia, România a avut un rol important prin crearea Centrului Regional SECI de la Bucureşti, ce a devenit operaţional în ianuarie 2001. De asemenea, cu privire la combaterea terorismului global, la 14 septembrie 2001, Comitetul Mixt de Cooperare a adoptat *„Declaraţia de la Bucureşti pentru reprimarea terorismului"*. La 27 ianuarie 2003, în prima zi a sesiunii de iarnă a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, dr. Erhard Busek, Coordonatorul Special al Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, a subliniat faptul că s-a reuşit fuzionarea activităţilor SECI cu cele ale Pactului, urmând a se elabora programele concrete de transpunere în practică ale acestei reorganizări. Ca urmare, Centrul SECI de la Bucureşti a devenit Centrul Regional SECI pentru Combaterea Criminalităţii Transfrontaliere.

g) *Consiliul Cooperării Regionale* (Regional Cooperation Council - RCC) reprezintă rezultatul unui proces cuprinzător de restructurare a formatelor de cooperare regională, pentru adaptarea acestora la nevoile şi provocările actuale ale regiunii. RCC şi-a început activitatea la 27 februarie 2008, prin preluarea şi continuarea rezultatelor pozitive ale Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est (PSESE). RCC va funcţiona pe baza parteneriatului dintre statele participante la SEECP (Albania, Bosnia şi Herţegovina, Bulgaria, Croaţia, Grecia, Republica Macedonia, Muntenegru, Republica Moldova, România, Serbia şi Turcia), statele donatoare (Austria, Elveţia, Finlanda, Germania, Irlanda, Italia, Letonia, Norvegia, Slovenia, Suedia şi SUA) şi Comisia Europeană, depăşind astfel paradigma PSESE: state beneficiare-state donatoare. UNMIK/Kosovo este membru RCC cu drepturi şi obligaţii depline.

România a deţinut, în 2001, Preşedinţia OSCE, perioadă în care a depus eforturi substanţiale pentru folosirea potenţialului OSCE în reglementarea tensiunilor şi conflictelor, prin implicarea în acţiunile OSCE în Bosnia-Herţegovina, Albania, R.F. Iugoslavia, FYROM etc. O serie de reprezentanţi români au fost sau sunt membri ai misiunilor OSCE sau au participat ca supraveghetori la alegeri.

Responsabilitatea asigurării preşedinţiei în exerciţiu a OSCE a oferit României o oportunitate deosebită de afirmare ca partener credibil, o şansă de a contribui la formarea şi consolidarea unei comunităţi de state prospere şi paşnice, bazată pe respectul valorilor democratice comune.

România consideră deciziile Summit-ului OSCE de la Istanbul (1999) un document de referinţă pentru dezvoltarea şi adaptarea organizaţiei la noile realităţi politico-militare de pe continent. În acest sens, ţara noastră s-a implicat în negocierile privind adaptarea Tratatului CFE, controlul armelor mici şi al armamentelor uşoare, precum şi în cele privind îmbunătăţirea şi dezvoltarea documentului de la Viena.

De asemenea, România sprijină dezvoltarea, atât a capacităţilor operaţionale, cât şi a celor acţionale ale OSCE destinate prevenirii conflictelor şi managementului crizelor, în cadrul cărora locul central este ocupat de structurile de reacţie rapidă prevăzute la Summit-ul de la Istanbul.

România, prin prezenţa sa în diferite organe ale ONU, are posibilitatea de a participa la procesul decizional din cadrul organizaţiei mondiale, cu influenţe asupra situaţiei internaţionale la nivel global şi regional. De asemenea, participarea României la operaţiuni ONU de menţinere a păcii a evidenţiat eficienţa armatei române şi disponibilitatea politică a României de a se implica în activităţi militare multinaţionale pentru menţinerea stabilităţii internaţionale, managementul crizelor şi prevenirea conflictelor.

În perioada ianuarie 2004 - decembrie 2005, România a exercitat cel de-al patrulea mandat de membru nepermanent al Consiliului de Securitate al ONU, principalul organism din cadrul organizaţiei mondiale cu atribuţii în menţinerea păcii şi securităţii internaţionale.

PROPUNERI:

- ✓ ***continuarea participării la operaţiunile în sprijinul păcii sub egida ONU, OSCE şi NATO, în primul rând la cele din zona de interes a României;***
- ✓ ***dezvoltarea unei politici coerente, care să susţină aspiraţiile ţării noastre de a exercita un rol de autoritate subregională;***
- ✓ ***întărirea relaţiilor de colaborare cu ţările din spaţiul geografic proxim şi participarea la structurile militare multinaţionale constituite la nivel regional;***
- ✓ ***promovarea proiectelor de interes regional şi naţional în cadrul Pactului de Stabilitate;***
- ✓ ***îndeplinirea angajamentelor internaţionale ce revin României în domeniul neproliferării şi controlului armamentelor;***
- ✓ ***optimizarea capabilităţilor de participare a României la managementul crizelor şi operaţiuni în sprijinul păcii;***
- ✓ ***continuarea participării la exerciţiile de management al crizelor şi în sprijinul păcii organizate în cadrul NATO/PpP;***
- ✓ ***armonizarea legislaţiei interne privind participarea la operaţiunile în sprijinul păcii cu cea a ţărilor membre NATO.***

***COLOCVIU STRATEGIC* este o publicaţie a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare ştiinţifică, conferinţelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii şi puncte de vedere ale unor personalităţi de marcă din armată şi societate, din ţară şi străinătate, implicate în cercetarea ştiinţifică din domeniul securităţii.**

Publicaţie realizată cu sprijinul Editurii şi Tipografiei Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I”
Tehnoredactare computerizată: Mirela ATANASIU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 0162/711/2010

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.04, Fax 021.319.55.93
e-mail: cssas@unap.ro
http//:cssas.unap.ro